

*Optreden van Nederlandse militairen tijdens
de politionele acties voorafgaande aan
de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië*

Voorstel van de heer Den Uyl omtrent de wijze van
behandeling van de brief van de Minister-President

Nr. 2

Ondergetekende heeft de eer de Kamer voor te stellen over te gaan tot instelling van een bijzondere commissie ex artikel 16 van het Reglement van Orde. Deze commissie heeft ten doel:

1. Overleg te plegen met de Regering over de in de brief van de Minister-President van 29 januari jl. aangekondigde verzameling van het in de departementale archieven aanwezige en uit andere bron te verkrijgen materiaal met betrekking tot het optreden van Nederlandse militairen in Indonesië;
2. Zo spoedig mogelijk aan de Tweede Kamer verslag uit te brengen over haar bevindingen met betrekking tot dit materiaal en voorstellen te doen over de publikatie daarvan;
3. Verslag te doen aan de Kamer omtrent haar inzichten over wenselijkheid en methode van een nader onderzoek van het optreden van Nederlandse militairen in Indonesië, de militaire bevelsverhoudingen, waarbinnen dit plaatsvond, en de politieke verantwoordelijkheden die daarbij hebben bestaan.

Toelichting

Op 21 januari 1969 heeft de Tweede Kamer besloten de Regering een nota te vragen „waarin zij alle haar bekende gegevens omtrent eventuele wandaden van Nederlandse troepen en de resultaten van het daarnaar ingestelde onderzoek ter kennis van de Kamer brengt”.

Bij brief van 29 januari jl. heeft de Regering aan de Kamer doen weten, dat een grondig en veelomvattend onderzoek nimmer is ingesteld en dat onder de gegeven omstandigheden allereerst het bestaande materiaal zal worden gezocht en geordend.

Uit de inmiddels bekend geworden instelling door de Regering van een stuurgroep moge blijken, dat het hierbij gaat om een omvangrijke arbeid, waarbij tal van vragen rijzen omtrent de afgrenzing en selectie van het te produceren materiaal. Het is gewenst dat de Kamer middels de in te stellen bijzondere commissie zo spoedig mogelijk in de gelegenheid is hieromtrent overleg met de Regering te voeren.

Vervolgens rijst de vraag naar de wenselijkheid van publikatie van de beschikbare gegevens, de vorm waarin dat zou moeten geschieden, de aan de beschikbare gegevens te verbinden conclusies en de wenselijkheid van een nader onderzoek. Publikatie van de beschikbare gegevens op afzienbare termijn lijkt gewenst. In de publiciteit is de suggestie gewekt dat informatie is achtergehouden. Eveneens is de suggestie gewekt dat op grote schaal excessen hebben plaatsgevonden. Velen voelen zich daarvoor beschuldigd. Uitsluitend door middel van publikaties die nadere opheldering verschaffen omtrent de aard en de omvang van de gepleegde wandaden kunnen de ware proporties daarvan worden vastgesteld. Of publikaties van deze aard op grond van het *beschikbare* materiaal mogelijk zijn, laat zich thans nog niet beoordelen. Het zal mede tot de taak van de voorgestelde commissie behoren aan de Kamer zo spoedig mogelijk van haar bevindingen daarover verslag te doen. Uiteraard blijven beslissingen hierover in eerste aanleg voor verantwoordelijkheid van de Regering. Ondergetekende is voorts van oordeel, dat een nader onderzoek naar gepleegde wandaden gepaard dient te gaan met een onderzoek naar de militaire bevelsverhoudingen

waarbinnen het optreden van onder verantwoordelijkheid van het Nederlandse gezag opererende militairen plaats vond.

Conclusies over het optreden van Nederlandse soldaten zijn immers niet mogelijk en niet geoorloofd zonder dat wordt ingegaan op de vraag onder welke bevelen zij stonden en hoe tegenover overtreding van orders werd opgetreden.

De militaire bevelen en de handhaving daarvan kunnen op hun beurt niet worden losgemaakt van politieke besluiten en de wijze waarop deze tot stand zijn gekomen, met andere woorden de politieke verantwoordelijkheden dienen in het onderzoek te worden betrokken.

Het zal zonder meer duidelijk zijn dat een onderzoek naar deze politieke en militaire verhoudingen een veelomvattende aangelegenheid is. Zonder de gedachte dat voor zulk onderzoek een parlementaire enquête het meest aangewezen middel kan zijn uit te sluiten, meent ondergetekende, dat andere methoden wellicht de voorkeur verdienen. Zo zou de thans voorgestelde bijzondere commissie van de Kamer deze taak kunnen krijgen toebedeeld. Ook valt te denken aan een opdracht aan een aantal onafhankelijke deskundigen, die met dit onderzoek worden belast, waarbij een bijzondere commissie van de Kamer als toezichhoudend orgaan ware te denken. Daarbij dient ook te worden gelet op de samenhang met de publikatie van de officiële bescheiden uit de regeringsarchieven over de betrekkingen tussen Nederland en Indonesië in de jaren 1945-1950, waarmee de rijkscommissie voor vaderlandse geschiedenis is belast.

Ondergetekende meent, dat een besluit over het nader in te stellen onderzoek en de daarbij te kiezen methode het meest doelmatig kan worden genomen aan de hand van het verslag van de voorgestelde commissie over het beschikbare materiaal, de publikatie daarvan en de inzichten van deze commissie over het nader in te stellen onderzoek.

Om vertraging van de besluitvorming in deze materie te voorkomen, meen ik, dat het gewenst is dat de voorgestelde kamercommissie niet later dan 31 mei a.s. verslag aan de Kamer uitbrengt.

De brief van de Regering van 20 januari jl. ware in handen te stellen van de voorgestelde bijzondere kamercommissie.

J. M. DEN UYL.

11 februari 1969.